

ÜHEL VEEBRUARIHOMMIKUL aastal tuhat üheksasada kolmkümmend kolm tõstis Andreas Egger sureva kitsekarjuse Johannes Kalischka, keda orurahvas ikka ainult Sarve-Hanneseks kutsus, tema läbinisti niiskunud ja pisut hapukalt haisvalt õlekotilt üles, et tassida ta rohkem kui kolm kilomeetrit mööda paksu lumekihi alla mattunud mägirada külasse.

Mingi imeliku aimduse ajal oli Egger tulnud Sarve-Hannest tema onnist otsima ja leidnud ta juba ammugi kustunud ahju tagant vanade kitsenahkade kuhja alt kõverasse tõmbunult. Otsa lõppenud nagu luu ja nahk, kaame kui kummitus, põrnitses ta pimedusest vastu, ja Egger teadis, et surm kükitas juba ta kolu sees. Egger tõstis ta kui lapse kätele ja asetas ettevaatlikult kuiva samblaga vooderdatud seljakorvi, millega Sarve-Hannes oli eluaeg küttepuid ja viga saanud kitsi turjal üle mäenõlvade vedanud. Egger mässis talle lehmaköie ümber kere, sidus ta raami külge ja tõmbas sõlme nii kõvasti kinni, et puidust raam naksus. Küsimuse peale, kas tal on valusid, raputas Sarve-Hannes pead ja muigas kõveralt, kuid Egger teadis, et ta valetab.

Aasta esimesed nädalad olid olnud ebaharilikult soojad. Orgudes oli lumi sulanud ja külas võis pidevalt kuulda sulavee tilkumist ja solinat. Mõne päeva eest oli aga ilm jälle jääkülmaks läinud ning taevast langes nõnda lakkamatult ja tihedalt lund, et oma kõikse pehmusega näis see neelavat maastiku ning lämmitavat kogu elu ja iga heli. Esimese paarisaja meetri jooksul ei rääkinud Egger tudiseva mehega oma seljas. Tal oli küllalt tegemist, et jälgida teed, mis järsakate serpentiinidena allamäge lookles ja mida lumekeeristes pigem vaid aimata võis. Aeg-ajalt tundis ta, kuidas Sarve-Hannes liigutas. „Vaata ainult, et sa mul siin ära ei sure,“ ütles Egger endamisi kõva häälega, ilma et oleks vastust oodanud. Ent kui ta oli juba pool tundi edasi astunud, kõrvus ikka vaid omaenese ähkimine, tuli tagant vastus: „Suremine polekski nii hull.“

„Aga mitte minu turjal!“ ütles Egger ja peatus, et kohen-dada nahkseid õlarihmu. Hetke kuulatas ta hääletult langeva lume käes. Vaikus oli täiuslik. See oli mägede vaikus, mida ta nii hästi tundis ja mis ometi oli ikka veel võimeline täitma ta südant hirmuga. „Mitte minu turjal,“ kordas ta ja astus edasi. Iga teekäänaku tagant paistis lumi veel tihedamini langevat, lakkamatult, pehmelt ja vähimagi hääleta. Sarve-Hannes seljas liigutas end üha harvem, kuni viimaks polnud enam mingit liikumist ja Egger oletas juba kõige hullemat.

„Oled sa nüüd surnud?“ küsis ta.

„Ei, va lombakas põrguline!“ tuli üllatava selgusega vastus.

„Ma lihtsalt arvasin. Külani pead sa veel vastu pidama. Siis võid teha, mida tahad.“

„Aga kui ma ei taha külani vastu pidada?“

„Sa pead!“ sõnas Egger. Ta leidis, et nad on nüüd piisavalt juttu ajanud, ja järgmine pool tundi liiguti edasi vaikides. Napilt kolmsada meetrit linnulennult küla kohal, raisakullide piiril, kus esimesed mägimännid kui küüarakad härjapõlv-lased lume all kükitasid, astus Egger rajalt kõrvale, koperdas, maandus püksitagumikule ja libises oma paarkümmend meetrit nõlvast alla, enne kui üks mehekõrgune rahn ta peatas. Kaljunuki varjus oli tuulevaikne ja lumi näis siin langevat veel aeglasemalt, veel vaiksemalt. Egger istus maas, selg kergelt korvi vastu toetatud. Vasakus jalas tundis ta torkivat valu, kuid see oli talutav ja jalg oli terveks jäänud. Sarve-Hannes ei liigutanud end mõnda aega, siis hakkas äkitselt kõhima ja lõpuks rääkima, käheda häälega ja nii vaikselt, et temast oli raske aru saada: „Kus sina tahad puhata, Andreas Egger?“

„Mida?“

„Millisesse mulda tahad sa maetud saada?“

„Ei mina tea,“ ütles Egger. Selle küsimuse peale polnud ta veel iial mõelnud, ja õigupoolest ei tasunud tema arust ka sedasorti asjadele aega ja mõtteid raisata. „Muld on muld, ja kus puhata, ükstakama kõik.“

„Võib-olla on ükstakama kõik, nii nagu lõpuks on kõik ükstakama,“ kuulis ta Sarve-Hannest sosistamas. „Aga külm saab olema. Sihuke külm, et närrib konte. Ja hinge.“

„Hinge kah?“ küsis Egger, kellel käis korraga judin läbi selgroom.

„Eelkõige hinge!“ vastas Sarve-Hannes. Ta oli nüüd pea üle korviserva sirutanud, nii kaugemale kui sai, ning jõllitas uduseina ja langevat lund. „Hinge ja konte ja vaimu ja kõike, millest elus oled kinni hoidnud ja millesse uskunud. Kõike närib see igavene külm. Nii on see kirja pandud, sest nii olen ma kuulnud. Surm sünnitab uue elu, ütlevad inimesed. Aga inimesed on lollakamad kui kõige lollakam kits. Surm ei sünnita mitte miskit! Surm on Külme Naine.“

„Külm ... misasi?“

„Külm Naine,“ kordas Sarve-Hannes. „Ta astub üle mäe ja hiilib läbi oru. Ta tuleb, millal tahab, ja võtab, mida vajab. Tal pole nägu ega häält. Külm Naine tuleb ja võtab ja läheb. See on kõik. Möödamattes haarab ta sinust ja võtab su kaasa ja pistab kuhugi auku. Ja viimases taevalapikeses, mida sa näed, enne kui sind lõplikult kinni kühveldatakse, ilmub ta veel üks kord ja hingab su pääle. Ja kõik, mis siis sulle veel jääb, on pimedus. Ja külmus.“

Egger vaatas üles lumisesse taevasse ja viivuks oli tal hirm, et miski võib sinna ilmuda ja talle näkku hingata. „Jessas,“ pressis ta hammaste vahelt. „Sant lugu.“

„Jah, sant lugu,“ ütles Sarve-Hannes, ta hääl oli hirmust rabe. Kumbki mees ei liigutanud ennast rohkem. Vaikuse kohal kõlas nüüd tasane laul tuulelt, mis libises üle kaljuharja ja ajas peeneid lumeviirge tolmuks enda ees. Korraga tundis Egger

mingit liikumist, järgmisel silmapilgul vajus ta tahapoole ja lamas selili lumel. Kuidagi oli Sarve-Hannesel õnnestunud sõlmed valla päästa ja välkkiirelt seljakorvist välja ronida. Nüüd seisis ta, kõhn oma riideräbalate sees ja kergelt tuules vankudes. Eggerist käis taas judin läbi. „Sa ronid nüüd otsemaid tagasi sisse,“ ütles ta. „Muidu saad veel mingi tõve külge.“

Sarve-Hannes konutas paigal, pea ette sirutatud. Näis, nagu kuulataks ta hetke Eggeri sõnade kaja, mille lumi neelas. Siis pööras ta ringi ja hakkas suurte sammudega mäest alla jooksmas. Egger rabeles püsti, libises, kukkus kirudes jälle selili, ajas end kahe käe najal maast üles ja sai uuesti jalule. „Tule tagasi!“ hüüdis ta hämmastava kiirusega minema kalpsavale kitsekarjusele. Aga Sarve-Hannes ei teinud kuulmagi. Egger lükkas rihmad õlgadelt, lasi korvil maha kukkuda ja tormas talle järele. Kuid juba mõne meetri pärast pidi ta ähkides peatuma, nõlvak oli selles kohas liiga järsk ja iga sammuga vajus ta kuni puusadeni lumme. Eespool muutus kõhetu kogu kiiresti väiksemaks, kuni lahustus viimaks lõplikult lumetuisu läbitungimatus vaelevuses. Egger tõstis käed lehtriks suu juurde ja karjus täiest kõrist: „Jää seisma, va lollakas! Surma eest pole veel keegi ära jooksnud!“ Ent asjatult, Sarve-Hannes oli kadunud.

Andreas Egger kõndis viimased paarsada meetrit alla külasse, et soojendada end sealses kõrtsis „Kuldse Soku juures“ taldrikutäie rasvapirukate ja omapõletatud ürdinapsiga. Ta leidis endale koha otse vana kahhelahju kõrval, asetas käed lauale ja tundis,

kuidas soe veri aeglaselt sõrmedesse tagasi voolas. Ahjuuks oli lahti, sees praksus tuli. Viivu vältel arvas ta nägevat leekides kitsekarjuse nägu, mis liikumatult talle vastu põrnitses. Kiiresti sulges ta ahjusuu ja kallas napsi, silmad kinni pigistatud, kurgust alla. Kui ta silmad uuesti lahti tegi, seisis tema ees noor naine. Lihtsalt seisis seal, käed puusas, ja vaatas talle otsa. Naise juuksed olid lühikesed ja linakarva, tema nahk läikles ahjusoojuses roosakalt. Eggerile meenusid tahtmatult äsja-sündinud põrsad, keda ta oli vahel poisikesena õlgede seest välja tõstnud ja oma näo nende mulla, piima ja seasõnniku järele lõhnavate kõhtude vastu vajutanud. Ta langetas pilgu oma kätele. Korraga paistsid need nii koomilised seal laual lebades – rasked, kasutud ja rumalad.

„Veel üks?“ küsis noor naine ja Egger noogutas. Naine tõi uue klaasi ja kui ta kummardus, et seda lauale asetada, puudutas ta oma pluusivoldiga Eggeri käsivart. Puudutus oli vaevu tuntav, kuid sellest jäi järele õrn valu, mis tundus iga sekundiga sügavamale ta ihusse vajuvat. Ta vaatas naisele otsa ja naine naeratas.

Kogu elu meenutas Andreas Egger ikka jälle seda silmapilku, seda põgusat naeratust tol pärastlõunal vaikselt praksuva kõrtsiahju ees.

Kui ta hiljem taas õue astus, oli lumesadu lakanud. Ilm oli külm ja õhk selge. Uduvaalud roomasid üles mägedele, mille tipud helendasid juba päikesepaistes. Egger jättis küla selja

taha ja astus läbi sügava lume kodu poole. Mägioja juures, paar meetrit vanast puupurdest allpool möllasid mõned lapsed. Nad olid koolikotid lumme visanud ja ronisid ojasängis ringi. Ühed lasid tagumikul mööda jäätunud veevoolu liugu, samas kui teised roomasid neljakäpakil jää peal ja kuulatasid vaikset mulksumist selle all. Eggerit märganud, kogunesid nad salka ja hakkasid kisama: „Lonkur! Lonkur!“ Nende hääled kõlasid klaasjas õhus heledalt ja selgelt, nii nagu noorte kaljukotkaste hüüd, kes tiirlesid kõrgel oru kohal ja õngitsesid kuristikku kukkunud kitsi ja aasalt tallekesi. „Lonkur! Lombakas!“ Egger aetas seljakorvi maha, murdis ojakalda kohal rippuvast jääkaanest rusikasuuruse tüki, võttis hoogu ja virutas nende suunas. Ta oli sihtinud liiga kõrgele ja jääkamakas lendas kaugelt üle laste peade. Selle lennukaare kõige kõrgemas punktis paistis korraks nii, nagu jääks see lihtsalt sinna ülesse rippuma – väike, päikesepaistel sähvatav taevakeha. Siis kukkus see alla ja kadus hääletult lumme mattunud nulgude varju.

* * *

KOLM KUUD HILJEM istus Egger täpselt samas kohas ühe puutüve peal ja jälgis, kuidas kollakas tolmupilv varjutas orusuudme, millest kohe seejärel ilmus kahesaja kuuekümnest töölisest, kaheteistkümnest masinistist, neljast insenerist,